

Film

Moonage Daydream

Documentaire | Regie: Brett Morgen | VS, 2022 | 2u20

Met *Moonage Daydream* dompelt Brett Morgen de kijker onder in het werk van icoon David Bowie. Algemeen beschouwd als een van de grootste artiesten van onze tijd, houdt David Bowie de culturele wereld ook 6 jaar na zijn dood nog steeds in beroering. *Moonage Daydream* kreeg de goedkeuring van Bowies nabestaanden; in 2017 vertrouwden ze Morgen ruim 5 miljoen archiefstukken toe. Tot de collectie behoorden zeldzame en nooit eerder vertoonde tekeningen, opnames, films en dagboeken. Verteld aan de hand van caleidoscopische beelden, persoonlijk archiefmateriaal, ongeziene performances, en verankerd door David Bowies eigen muziek en woorden, nodigt de documentaire je uit om je onder te dompelen in de unieke 'Bowiewereld'. Morgen werkte vier jaar lang aan de montage van de film en nog eens 18 maanden aan het ontwerp van de soundscape, de animaties en het kleurenpalet.

"Moonage Daydream laat zich lezen als een kosmische trip tussen verwondering en bewondering. Het is een spectaculaire visuele reis van een genderbender avant la lettre, een futuristisch genie en een metamorfe alien waar je met de beste wil ter wereld nooit echt vat op kon krijgen. Ook deze film speelt trouwens met wat Bowie "an artistic language that deals with fragments and chaos" noemt. Maakt op het eind van deze ruimtereis geen knijp uit: in een roes en los van de wereld stap je achteraf de bioscoop buiten." - *****, Gunter Van Assche in De Morgen

BINNENKORT

De Acht Bergen
di 31.01.23 – 20u30

Broker
di 7.02.23 – 20u30

Joyland
di 14.02.23 – 20u30

Yuku en de Himalayabloem (5+)
di 21.02.23 – 15u

Corsage
di 21.02.23 – 20u30

Alcarràs
di 28.02.23 – 20u30

www.ccstrombeek.be/film

EUROPA CINEMAS
CREATIVE EUROPE - MEDIA SUB-PROGRAMME

VAF
VLAAMS
AUDIOVISUEEL
FONDS

USFABRIEK
STROMBEEK

De meeste muziekfilms vallen tegen. Ze behandelen hun onderwerp met overdreven serieuze en sociologische voice-overs, of ze vervallen in puberale hyperactiviteit om een oud idool hip te laten lijken. Brett Morgen kiest in *Moonage daydream* geregeld voor hoogdravendheid, en hij raakt er nog mee weg ook. David Bowie mag meteen van wal steken met een betoog over God en Nietzsche – nadat de filosoof God dood had verklaard, zat de mens met een gat in zijn leven waar hij vroeger zingeving vond, en hoe vul je dat op? Het werkt natuurlijk omdat Bowie niet vies was van de grote theorieën. Een paar minuten na het Nietzsche-fragment vertelt hij dat hij in zijn zoektocht naar spiritualiteit even gulzig was als in zijn ontdekking van de kunsten: ‘Op maandag volgde ik Boedha, op vrijdag Nietzsche.’

Het helpt ook dat hij levenslang perfect balanceerde tussen wat een biograaf ‘the pelvic and the yogic’ noemde: hij sprak het bekken én het brein aan. Ergens tussen de geile schreeuw van Little Richard en de zen van de Tibetaanse boeddhisten, die hij allebei als tiener ontdekte, ontstond de vonk Bowie. Morgens film slaagt erin die balans te evenaren. Veel heeft te maken met de slimme manier waarop hij de muziek gebruikt. Onder de interviews waarin Bowie over spiritualiteit spreekt, en wat kunst voor hem heeft betekend, denderd minutenlang meedogenloos het stompemde ritme van ‘The Jean Genie’ door. Tussen twee interviewfragmenten hoor je Bowie er live ‘Love me do’ van The Beatles boven zingen, en uiteindelijk zie je hem de song ook live spelen met Jeff Beck, in één lange, perfecte mix.

Morgen ging ervoor in zee met Bowies oude producer Tony Visconti. Die haalde uit het archief liveversies, demoversies, alternatieve opnames of remixen van bekende songs. Daardoor krijgen ook beelden die je al vaak gezien hebt opeens frisheid en urgentie. *Ziggy Stardust and the spiders from Mars*, D.A. Pennebakers registratie van Bowies laatste concert als Ziggy, zit bijvoorbeeld vroeg in de film. Daar zijn alweer die huilende tieners uit 1973, hysterisch van verlangen.

Maar als de band ‘Wild eyed boy from Freecloud’ inzet, hoor je niet de versie uit Pennebakers film, berucht omdat hij klinkt alsof Bowie in een kartonnen doos zit te zingen, wel een kristalheldere opname. En zijn dat vrouwen in het koortje van ‘All the young dudes’? Visconti laat versies van latere concerten perfect synchroon lopen met de oude beelden. Als hij en de geluid- en muziekploeg van de film, dertien man in totaal, hier geen Oscarnominatie voor krijgen, is er geen gerechtigheid.

Moonage daydream werkt ook als film, in tegenstelling tot veel andere muziekdocumentaires. Morgen gebruikt geen pratende hoofden, hij stort een collage aan beelden over de kijker uit. Bijna elke keer dat een interview niets meer zal opleveren dan twee mannetjes in een zetel, grijpt hij naar video’s, concertfragmenten of films, schilderijen en voorstellingen die Bowie hebben geïnspireerd. Die gaan van Buster Keaton tot Triumph des Willens van Leni Riefenstahl – nog altijd een interessante studie voor wie grote spektakels opzet én een illustratie van hoe zo’n spektakel misbruikt kan worden. *Metropolis* van Fritz Lang komt bijna als een refrein terug.

Als we Bowie wel in een talkshow zien zitten, charmeert hij nog altijd met zijn humor en zelfrelativering. Die steken positief af bij de ‘slimme’ vragen waarmee vroege interviewers hem willen uitlachen. ‘Zijn dat vrouwen- of mannenschoenen?’ ‘Dat zijn schoenschoenen.’ Het is een lesje in ‘hoe zet ik mensen die me als een woke idioot willen afschilderen sympathiek op hun plaats?’ Bowie was natuurlijk voor drie generaties ook een gids door de visuele en podiumkunsten: we leerden Duitse expressionisten als George Grosz kennen via zijn hoezen, avant-gardedans als *La La La Human Steps* via zijn liveness, muzikanten als Lou Reed, Iggy Pop of Brian Eno via zijn muziek.

Ruwweg vertelt Morgen Bowies leven chronologisch, vanaf Ziggy – al duiken af en toe oudere beelden op – tot zijn huwelijk met Iman, al zijn er ook stukken uit *Blackstar* te zien. Door thema’s te illustreren met beelden uit verschillende periodes, krijg je een portret van de man en zijn obsessies.

Morgen vermijdt de platgetreden paden. Als het over androgynie gaat, hoor je niet ‘Rebel rebel’ maar ‘Hallo spaceboy’ uit 1995: ‘Don’t you want to be free/ do you like boys or girls?’ De regisseur is meer geïnteresseerd in de eerste vraag: kun je artiest zijn en een relatie hebben? Dat levert interessante uitspraken op over isolement, dat als thema voortdurend terugkeerde in zijn songs, maar ook een methode was om te herbronnen – zie zijn verhuizing naar Berlijn na zijn drugsperiode in Los Angeles. Het resulteerde in een muzikale koerswijziging, waarvoor hij Brian Eno inhuurde: ‘Ik had geen taal om uit te drukken wat ik daar ervoer.’ En in een imago dat minder dan vroeger een typetje was, en dichter bij zijn persoon lag: ‘Ik heb mezelf altijd als canvas gebruikt. Ik wilde mezelf niet blootgeven.’

Uit de fragmenten die Morgen koos, krijg je de indruk dat Bowie lang niet geloofde dat het kon, een relatie hebben die meer dan seksueel was en toch creatief meedraaien op topniveau. Maar die fragmenten komen voornamelijk uit de documentaire *Cracked actor* uit 1975, en het is duidelijk dat Bowie niet goed in zijn vel zat.

Het eerste huwelijk van Bowie komt niet ter sprake, net zo min als zijn zoon, regisseur Duncan Jones, of zijn dochter Alexandria Jones. Wel is er een interview waarin Bowie praat over Terry, zijn oudere broer uit een eerdere relatie van zijn moeder. Terry leerde hem Jack Kerouac en John Coltrane kennen, ‘dingen buiten de mainstream’. Later werd bij Bowies broer schizofrenie vastgesteld; hij pleegde uiteindelijk zelfmoord. Een interviewer vraagt of hij gedreven wordt door de angst zelf geestesziek te worden. ‘Nee, gelukkig heb ik kunsttherapie ontdekt.’

De nadruk verschuift pas naar zijn privéleven als Bowie zijn tweede vrouw Iman leert kennen, een beetje melig geïllustreerd met een clip van Fred Astaire en Ginger Rogers. Vanaf dat moment maakt de film grote sprongen. Bowies muzikale output nam af, en hij stopte na Heathen met nieuwe platen te promoten, dus zijn er veel minder interviews. Na een hartaanval in 2004 stopte hij ook met toeren. Bowie veranderde in een toegewijde familieman, die het liefst over dat geluk praatte, maar ook steeds vaker over de eindigheid van het leven. ‘Als je jong bent, kun je onmogelijk snappen hoe groots en magisch onze korte tijd op aarde is.’

Bowie staat sinds zijn overlijden in 2016 boven aan de lijst van gemiste artiesten. *Moonage daydream* illustreert prachtig waarom dat gevoel van verlies zo sterk blijft. De film geeft, paradoxaal genoeg, ook energie en levenslust, en zin om iets te maken dat goed en mooi is. O ja: de film in imax zien is een goed idee, als u kunt kiezen. En blijf zitten tot na de generiek. Dan wuift die overbekende, licht nasale stem u uit met hartverwarmende woorden, een gezongen regeltje en een olijk ‘ta ra!’.

Achtergrondinfo & interviews op de website:

<https://www.ccstrombeek.be/film/moonage-daydream>

